

در این بخش تعدادی از پرکاربردترین واژگان هواشناسی به همراه برابر نهاد فارسی آنها آورده شده است. هدف از تهیه و ارائه این فهرست علاوه بر آشناتر شدن کاربران با واژگان تخصصی هواشناسی، ترویج فرهنگ استفاده از آنها به ویژه از طرف دانشجویان و کاربران تخصصی هواشناسی است. همان گونه که امروزه به راحتی از واژگانی چون هواپیما، فرودگاه، دانشگاه، دماسنج و فشارسنج استفاده می کنیم، امید است در آینده نیز این روند ادامه پیدا کند و شاهد کاربرد هر چه بیشتر واژه های فارسی به جای برابر نهاد انگلیسی آنها باشیم . توسعه روزافزون دانش وظیفه همه ما را در به کارگیری و ترویج این واژگان دوچندان می کند.

شایان گفتن است بخش فیزیک و هواشناسی فرهنگستان زبان و ادب فارسی از قدیمی ترین و کوشاترین بخش های فرهنگستان به شمار می رود و استادان این رشته با صرف زمان های زیاد به پژوهش و گزینش این واژه ها پرداخته اند. اگرچه در گزینش هر واژه بیشترین وسواس و دقت به کار رفته است اما تنها دانش پژوهان و کاربران هستند که می توانند نتیجه این زحمات را به بار بنشانند. جای بسی خوش وقتی است که در گفتار و نوشتار روزانه خود دیگر از واژگانی همچون «طیاره» و «ترمومتر» استفاده نمی کنیم و به جای آن هواپیما و دماسنج را به کار می بریم. کاربران محترم می توانند برای آگاهی دقیق تر و آشنایی بیشتر با برابر نهادهای واژگانی که در این فهرست کوتاه نیامده است، به تارنمای فرهنگستان زبان و ادب فارسی یا کتاب های فرهنگ واژه های مصوب فرهنگستان مراجعه کنند.

A	
absorption	درآشامی، جذب
accretion	برافزایش
accumulative precipitation	بارش تجمعی، بارش انباشتی
accuracy	درستی، صحت، دقت
adiabatic	بی دررو
advection	فرارفت
aeronautics	هوانوردی
aerosol	هوامیز، هواویز
ageostrophic	آزمینگرد
aggregation	انبوهش
air	هوا
air-mass (es)	توده هوا (ها)
air-parcel (s)	بسته هوا (ها)
air pollution	آلودگی هوا
Aitken nuclei	هسته های ایتکن

albedo	سپیدایی
altimeter	ارتفاع سنج
altitude	ارتفاع، فرازا
altocumulus cloud	ابر فرازکومه ای
altostratus cloud	ابر فرازپوشنی
anabatic wind	باد دشتکوه، باد فراشیب
analysis	تحلیل
anemometer	بادسنج
anticyclone	واچرخند
anticyclonic	واچرخندی
anvil cloud	ابر سنداننی
arid climate	اقلیم خشک
aridity	خشکی، کم آبی
ascend	فرازیدن، صعود
ascent	فرازش
atmosphere	جو
atmospheric boundary layer	لایه مرزی جو
aurora	شفق قطبی
autumnal equinox	اعتدال پاییزی
avalanche	بهمن
B	
background data	داده های زمینه
backing	پسگردی
baroclinic	کژفشار
baroclinicity	کژفشاری
barometer	فشارسنج
barotropic	فشارورد
bias	گرایست، اُریبی

boundary layer	لایه مرزی
breeze	نسیم
buoyancy	شناوری
C	
Celsius degree	درجه سلسیوس
chaos	آشوب
chaotic	آشوبناک
circulation	گردش
climate	اقلیم، آب و هوا
climatology	اقلیم شناسی، آب و هواشناسی
cloud seeding	بارورسازی ابر
cloudiness	ابرنیکی
cloudy	ابرناک، ابری
coagulation	برافزایش، انعقاد
coalescence	همامیزی
cold cloud	ابر سرد
cold front	جبهه سرد
condensation	میعان
condensation level	تراز میعان
condensation nucleus	هسته میعان
contour	پربند
convection	همرفت
convergence	همگرایی
cooling	سرمایش
crystal	بلور
cumulonimbus cloud	ابر کومه ای باران
cumulus cloud	ابر کومه ای
cyclogenesis	چرخندزایی

cyclolysis	چرخندزدایی
cyclone	چرخند
cyclonic	چرخندی
cyclostrophic wind	باد چرخگرد
D	
data assimilation	داده گواری
density	چگالی
deposition	نہشت
depression	وافشاری
descend	فروء، نزول
deterministic forecast	پیش بینی قطعی (یقینی)
dew	شبنم
dew point	نقطه شبنم
diabatic	بادررو
diagnostic equation	معادله فرایابی
dimensional analysis	تحلیل ابعادی
diurnal	روزانه
divergence	واگرایی
downstream	سوی جریان، جریانسو
drizzle	ریزباران، نرمه باران
drop	قطره
droplet	قطرک، ریز قطره
drought	خشکسالی، بی بارشی
dry-adiabatic process	فرایند بی دررو خشک
dust	گرد و خاک، گرد و غبار
dust devil	تنوره دیو
dust storm	توفان گرد و خاک، توفان خاک
E	

eddy	پیچک
ensemble forecasting system	سامانه پیش بینی همادی
ensemble member	عضو سامانه همادی
equilibrium	ترازندی، تعادل
equivalent temperature	دمای هم ارز
evaporation	تبخیر
evaporimeter	تبخیرسنج
expansion	انبساط
extreme event	رخداد فرین، رخداد حدی
extreme value	مقدار فرین، مقدار حدی
eye of the storm	چشم توفان
F	
feature (atmospheric feature)	ویژگی، سیما (ویژگی جوی، سیمای جوی)
filter	پالایه
filtered	پالاییده
filtering	پالایش
first guess	حدس اولیه
flow	شارش
fluid	شاره
flux	شار
fog	مه
fogbow	مه رقیق، تُنک مه
fog modification	تعدیل مه، مه زدایی
forecast	پیش بینی
forecaster	پیش بین
free convection	همرفت آزاد
freezing level	تراز یخندان
friction	مالش، اصطکاک

front	جبهه
frontogenesis	جبهه زایی
frost 1	برفک، هسّر
frost 2	یخبندان
G	
general circulation	گردش کلی
general meteorology	هواشناسی عمومی
geostrophic	زمینگرد
geopotential height	ارتفاع ژئوپتانسیلی
glacier	یخچال
global model	مدل تمام کره ای، مدل جهانی
gradient	شیو، گرادیان
graupel (snow pellets)	گویچه برف
gravitation	گرانش
gravity	گرانی، شتاب گرانی
greenhouse effect	اثر گلخانه ای
grid	شبکه
grid length	گام شبکه
grid point	نقطه شبکه
grid resolution	تفکیک شبکه
H	
hail	تگرگ
hail suppression	تگرگ زدایی
hailstone	دانه تگرگ
haze	غبارمه
hydrophobic	آب گریز
hygrometer	نم سنج، رطوبت سنج
hygroscopic	نمگیر، آب دوست

I	
icing (aircraft icing)	یخزنی (یخزنی هواپیما)
initial condition	شرایط آغازین
initialization	آغازگری
input	درونداد
instability	ناپایداری
interpolation	درونیابی
inversion	وارونگی (دمایی)
isentropic	همدرگاشت، هم آنتروپی
isobar	همفشار
isopycnic	هم چگالی
iterative	تکراری (روشی برای حل عددی یک معادله)
K	
katabatic wind	باد کوهدشت، باد فروشیب
L	
laps rate	آهنگ کاهش
latent heat	گرمای نهان
level	تراز
likelihood function	تابع درستنمایی
lightning	آذرخش، برق
limited area model	مدل منطقه محدود
long-range forecast	پیش بینی بلند مدت
M	
marine	دریایی
maritime cloud	ابر دریایی
maximum	بیشینه
mean absolute error (MAE)	میانگین خطای مطلق
mean sea level pressure	فشار تراز میانگین دریا

medium-range forecast	پیش بینی میان مدت
mesosphere	میان سپهر
micrometeorology	خرد هواشناسی، هواشناسی خرد مقیاس
microscale	خرد مقیاس
minimum	کمینه
mist (mistbow)	مه رقیق، تُنک مه
mixed layer	لایه آمیخته
model configuration	پیکربندی مدل
moisture	نم، رطوبت
momentum	تکانه
N	
nimbostratus cloud	ابر باراپوشنی
nocturnal	شبانه
noise	نوفه
non-divergence	ناواگرایی
non-divergent level	تراز ناواگرا
nowcasting	حال بینی
nucleation	هسته بندی
nucleus	هسته
numerical	عددی
Numerical Weather Prediction (NWP)	پیش بینی عددی وضع هوا
O	
objective analysis	تحلیل عینی
observation	دیدبانی
observer	دیدبان
occluded front	جبهه بندآمده
occlusion	بندآبی
optimum interpolation	درونمایی بهینه

orographic cloud	ابر کوهساری
output	برونداد
overcast	تمام ابری
P	
Pacific ocean	اقیانوس آرام
paleoclimatology	دیرینه اقلیم شناسی
parameter	فراسنج
parameterization	فراسنج سازی
partial pressure	فشار جزئی
pattern	گرته، گرده، الگو
perihelion	حضیض خورشیدی، فیرون خورشیدی
permafrost	یخبندان ماندگار
perturbation	پریشدگی
Planetary Boundary Layer (PBL)	لایه مرزی سیاره ای
pluvial period	دوره پُربارش
polar	قطبی
post processing	پس پردازش
potential	پتانسیل
potential temperature	دمای پتانسیلی
potential vorticity	تاوایی پتانسیلی
pressure	فشار
precipitable water	آب بارش شو
probability density function (PDF)	تابع چگالی احتمال
process	فرایند
precipitation	بارش
precipitation rate	اهنگ بارندگی
prediction	پیش بینی
predictor	فرایاب، پیش یاب

probabilistic forecast	پیش بینی احتمالاتی
profile	نیمرخ، نمایه
prognostic equation	معادله پیش یابی
progressive wave	موج پیشرو
propagation	انتشار
pseudo-adiabat	بی دررو وار، بی دررو نما
Q	
quasi-geostrophic	تقریب زمینگرد
R	
radar	رادار
radiance	تابایی
radiation	تابش
radiation fog	مه تابشی
radiometer	تابش سنج
radiosonde	رادیوگمانه
rain gauge (rain gage)	بارش سنج
rainbow	رنگین کمان
raindrop	قطره باران
rainfall	بارندگی
rainfall rate	آهنگ بارندگی
random	کاتوره ای
rank histogram	بافت نگاشت رتبه ای
rawinsonde	رادیوگمانه باد
reflection	بازتاب
reflectivity	بازتابیدگی، بازتابایی
regime	حالت (رژیم)
relative vorticity	تاوایی نسبی
relaxation method	روش واهلش

resolution (grid resolution)	تفکیک (تفکیک شبکه)
regional model	مدل منطقه ای
reversible process	فرایند برگشت پذیر
ridge	پُشته
rime	یخزده
Rossby waves	امواج راسبی
rotation system of coordinates	چارچوب مرجع چرخان
S	
sandstorm	توفان شن
satellite meteorology	هواشناسی ماهواره ای
saturation	اشباع، سیری
saturation adiabatic lapse rate	آهنگ کاهش (دما) بی دررو اشباع
scattering	پراکندگی، پراکنش
scheme	طرحواره
short-range forecast	پیش بینی کوتاه مدت
shower	رگبار
sleet	برفابه
smaze	غبار دودمه
smog	مه دود
smoke	دود
smoothing	هموارسازی
snow	برف
snow crystals	بلورهای برف
snow flake	پرک برف، پره برف
snow pellets (graupel)	گویچه برف
soil temperature	دمای خاک
solar constant	پایای خورشیدی، ثابت خورشیدی
solenoid	سیملوله

solute	حل شده
solvent	حلال، حل کننده
sonar	سونار
sondage (sounding)	گمانه زنی
soot	دوده
sounding (sondage)	گمانه زنی
specific heat	گرمای ویژه
specific humidity	رطوبت ویژه
specific volume	حجم ویژه
spread	پراکنش
squall line	خط توندوزه
stability	پایداری
stable	پایدار
state	حالت (وضعیت)
static stability	پایداری ایستا
stationary	مانا
steady	پایا
steam	بخار آب
storm	توفان
stratification	چینه بندی
stratocumulus cloud	ابر پوشن کومه ای
stratopause	پوشن ایست
stratosphere	پوشن سپهر
stratus cloud	ابر پوشنی
subjective analysis	تحلیل ذهنی
sublimation	تصعید
subsidence	فرونشینی
subtropical high	پرفشار جنب حاره ای، پرفشار بر حاره ای

summer solstice	انقلاب تابستانی
sunspot	لک خورشید
supercooled water	آب ابر سرد
supersaturation	ابر سیری، فوق اشباعی، ابر اشباعی
surface layer	لایه سطحی
synoptic	همدید، همدید
synoptic analysis	تحلیل همدید
synoptic meteorology	هواشناسی همدید
system	سامانه
T	
temperature	دما
tendency	گرایش
terrestrial radiation	تابش زمین، تابش زمینی
thermal convection	همرفت گرمایی
thermal high	پرفشار گرمایی
thermal low	کم فشار گرمایی
thermal wind	باد گرمایی
thermodynamic diagram	نمودار ترمودینامیکی
thermometer	دماسنج
thickness	ضخامت
thunder	تندر، رعد
thunderstorm	توفان تندری
tide	کشند
tornado	دیوباد (، پیچند)
trade wind	باد بسامان، باد تجارتي
training data (period)	داده های (دوره) آموزشی
training period	دوره آموزش
tropical cyclone	چرخند حاره ای

tropopause	وردایست
troposphere	وردسپهر
trough	ناوه
truncation error	خطای سرزنی
turbulence	تلاطم
typhoon	تیفون
U	
ultraviolet radiation	تابش فرابنفش
uncertainty	عدم قطعیت
unstable	ناپایدار
upper-level chart	نقشه تراز بالا
upslope fog	مه فراشیبی، فراشیب مه
upstream	رو به جریان، پاد جریانسو
upwind	رو به باد، پادبادسو
urban climate	اقلیم شهری، آب و هوای شهری
V	
valley wind	باد دره
vapor pressure, vapour pressure	فشار بخار
veering	پیشگردی
verification	راستی آزمایی
vertical	قائم
virga	میلابی
virtual temperature	دمای مجازی
viscosity	وشکسانی
vortex	تاوه
vorticity	تاوایی
W	
warm cloud	ابر گرم

warm front	جبهه گرم
warm sector	قطاع گرم
warming	گرمایش
water content	محتوای آب
water equivalent of snow	ارزش آبی برف، آب برابر برف
weather	وضع هوا
weather map	نقشه وضع هوا، نقشه هواشناسی
weather modification	تعدیل وضع هوا
wet-bulb temperature	دمای تر
whirlwind	گردباد
wind	باد
wind recorder	بادنگار
wind rose	گلباد
wind shear	برش باد
wind stress	کشش باد
windward side	سمت رو به باد
winter solstice	انقلاب زمستانی
WMO (World Meteorological Organization)	سازمان جهانی هواشناسی
Z	
zenith	سرسو، سمت الرأس
zon	باد زناری